

Ecologie en ethiek, herintroductie van otters in Nederland

9 april 2003, De Poort van Kleef, Mariaplaats 7, Utrecht

Programma

09.30 uur Ontvangst

09.45 uur Ecologie en Emotie, het verdwijnen en herintroductie van de otter in Nederland, *Lowie van Liere*

Omstreeks 1900 waren er vele honderden otters in Nederland, in 1940 nog 300. In 1988 werd na het doodrijden van een van de laatste otters de otter uitgestorven verklaard. Menselijke invloeden (jacht, bijvangst visserij, inkrimping, versnippering en vervuiling van leefgebieden, recreatie en autoverkeer) deden de soort uit Nederland verdwijnen. Dat riep emoties op. Schuldbesef? Dierenliefde? Verantwoordelijkheidsgevoel. De otter moest terug! Draagvlak werd gecreëerd, en met de bijbehorende subsidies werd de otter in 2002 onvrijwillig teruggebracht. Dat riep bij anderen weer emoties op. Mag dat allemaal wel? Is dat ecologie? Verparking? Ethisch verantwoord? Vanwege de dood tijdens het vangstproces van vier otters in oktober 2002 verbood minister Veerman de introductie "..... tot op verantwoorde wijze otters verkregen kunnen worden". Overigens maken de meeste uitgezette otters het goed, vooral vergeleken met buitenlandse ervaringen, een paar (kanker, verkeersongeval) daargelaten.

10.00 uur Het nut van herintroductie van de otter in Nederland, *Johan Thissen*

De kernvraag is of het nut van de herintroductie opweegt tegen veroorzaakt dierenleed en verlies van dieren. Deze afweging en het uiteindelijke antwoord zijn sterk persoonlijk. Ik kan mij goed voorstellen dat de verantwoordelijken voor het natuurbeleid besloten hebben tot herintroductie van de otter. Het risico van mislukking lijkt niet onaanvaardbaar hoog.

- Eerste argument vóór: het natuurbeleid heeft snelle aansprekende "successen" nodig. Boodschap aan politiek en publiek: de vele honderden miljoenen die jaarlijks uitgegeven worden aan natuur en "milieu van de natuur" hebben rendement. Spontane terugkeer vanuit Noord-Duitsland is op termijn weliswaar te verwachten, maar zal minstens 15 jaar duren. Motto: de otter als ambassadeur.
- Tweede argument vóór: toets van de Ecologische Hoofdstructuur in oprichting en van de bijzondere waterkwaliteit in natuurgebieden. Motto: de otter als gevoelig proefkonijn.

10.20 uur Kansen voor 'her-vestiging' van de otter in Nederland zonder 'her-uitzetting', Jan Veen.

Wat zijn in Nederland en aanliggende gebieden de voor otters geschikte biotopen? Wat waren de knelpunten en tegenstrijdigheden in de bestaansmogelijkheden van de otter in de zeventiger jaren. Met name de maatschappelijke belangen en ontwikkelingen, die in veel gevallen dwars tegen een gewenste verbetering van de biotopen van de otters ingingen en ingaan. Daarna zal ingegaan worden op de mogelijkheden en randvoorwaarden om de otter een nieuwe kans te geven zich in een stabiele populatie in Nederland te 'her'-vestigen.

11.40 uur Ethiek van het omgaan met wilde dieren, Bram van Liere

Zoals de doorbraken in de gentechologie de ethiek voor nieuwe vragen stelt, waar oude theorieën soms geen antwoord op hebben, zo heeft de maatschappelijke acceptatie van de dierenrechtenbeweging en een nieuwe houding tegenover de natuur de ethiek ook nieuwe vragen opgeleverd. De nieuwe houding tegenover de natuur maakte het wenselijk dat er nieuwe natuur gemaakt werd, de natuur zoals die was zonder dat de mens haar had 'verziekt'. Dit veronderstelde echter de herintroducties van soorten, een proces dat voor de dieren zelf niet zelden moeizaam verloopt. Het opkomende bewustzijn dat dieren geen machines maar voelende wezens zijn maakte voor veel mensen het leed waarmee een herintroductie gepaard gaat problematisch. Jozef Keulartz levert met zijn pragmatische instelling een nieuwe instelling ten opzichte van grote grazers, namelijk respect potentiële wildheid. We moeten het wilde dier in de Schotse Hooglander gaan zien. Deze notie helpt echter weinig bij de herintroductie van wilde dieren zoals de otter.

11.00 uur Discussie onder leiding van Winfried Laane

Literatuur (eerder toegestuurd).

- Jozef Keulartz, Henk van den Belt, Bart Gremmen & Irene Klaver, 1998. Op eigen poten, ethiek rond grote grazers. Kennis en Methode, Tijdschrift voor Empirische Filosofie 22, 257-291.
- Johan Oppewal, 1994. De ambassadeur van het zoetwatermilieu, een verhaal over de visotter en zijn woordvoerders. Kennis en Methode, Tijdschrift voor empirische filosofie 2-3 p??
- Theo P. Traas, Robert Luttik, Olivier Klepper, Jacobus E.M. Beurskens, Maarten D. Smit, Pim E.G. Leonards, Albertus G.M. van Hattum and Tom Aldenberg, 2001. Congener-specific model for polychlorinated biphenyl effects on otter (*Lutra Lutra*) and associated sediment quality criteria. Env. Toxicology and Chemistry 20, 205-212.

Aangeraden websites:

www.terugkeer.nl, een historisch overzicht, ecologie van de otter, de herintroductie van de otter in Nederland, en hoe het verder ging met de uitgezette otters. Prachtige, eerlijke en informatieve site.

www.ten-project.net/pages_gb/introduc.htm, een overzicht van het TEN project, een Europese ecologische structuur, waardoor de otter weer terug in Nederland zou kunnen komen.

www.geocities.com/ottervriend/index.html, een site met tegenargumenten in vele vormen met betrekking tot de herintroductie.

Wat verdere achtergrond literatuur:

- Conroy, J.W.H., P. Yoxon & A.C. Gutleb, 2000. Proceedings of the first otter toxicology conference. Int. Otter Survival Fund.
- Overzicht van toxicologische aspecten. Bewijs moeilijk omdat 60-100 % van de onderzochte otters doodgereden is op wegen. Wel zodanig hoge gehalten aan PSB dat bij nertsen de reproductie werd beïnvloed. In Shetland een groeiende populatie met hoge PCB gehalten. In UK vooral aandacht voor dieldrin.

Vorstenbosch, J., F. Stafleu, B. Bovenkerk en R. Tramper, 2001. Doen of laten? Empirische vragen rond de opvang van dieren uit het wild. Centrum voor Bio-ethiek en Gezondheidsrecht. Universiteit van Utrecht.

Wanneer moet je een zeehond opvangen en verzorgen? Dier-ethiek vs. eco-ethiek.

Broekhuizen, S. & E.M. de Ruiter-Dijkman, 1988. Otters *Lutra lutra* met PCB's"de zeehondjes van het zoete water?. Lutra 31, 68-78

Ligtvoet, Willem, 1986. Otterproblematiek en de overleggroep otter. Lutra 29, 108-116.

Informatieve websites:

US

www.nyotter.org/pages/history.html, ik heb de projectleider gevraagd naar de ethische aspecten bij herintroductie. Zijn antwoord verkort weergegeven: What an interesting question. Otters werden gerekruteerd uit andere delen van NY, vanwege genetische bezwaren bij herintroductie uit andere delen van US. Maar de mensen wilden nu eenmaal graag de otter terug, onafhankelijk waar ze vandaan kwamen. Hij is zeer geïnteresseerd in onze discussie en heeft de vragen doorgestuurd naar alle medewerkers. Nu bezig met 'bald eagle' uit Alaska naar New York State.

NL

www.beversinlimburg.nl, informatie over natuurlijke intrek en bijzetting in Limburg, even doorklikken en je kunt ook vlees en huiden bestellen van dieren opgegroeid in natuurlijke omgeving.

UK

Mail aan Lowie: The Wild Life Trust heeft geen herintroductieprogramma ("however, it is not an offence to release European otters into the wild") omdat men er van overtuigd is dat de otter zich over UK zal verspreiden wanneer de ecologische toestand (inclusief infrastructuur) goed is. Wel zijn er lokale 'verplaatsingen' door andere organisaties, onder anderen de Otter Trust.

www.bbc.uk/oxford/news/2002/03/otters.shtml, otters 'vanzelf' terug in regio's langs de Theems

www.ukbap.org.uk/asp/UKplans.asp?UKListID=428, species action plans, waaronder de otter. Doel 2010 'breeding otters in all catchments and coastal areas where they have been recorded in 1960', enige aandacht voor herintroductie.

www.cormorantbusters.co.uk/news.htm, niet iedereen is er voor, tijdstip en infrastructuur onvoldoende.

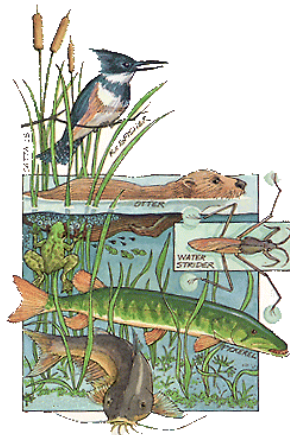
www.commonground.org.uk/otter.html, Vanwege de blijdschap over de terugkeer van de otter een aankondiging voor een speciaal 'otter' concert in Guildford Cathedral

NO

www.zoologi.no/fakta/oter.htm, gaat wel goed met otters in Noorwegen

BE

www.natuurbeleving.be/zoogdieren/Otter_lutra-lutra.html, in België verdwenen door verlies leefgebied, maar vooral aandacht voor dieldrin en aldrin.

En er is veel meer op Internet over otters.